

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

ОСОБЛИВОСТІ СПЛАТИ ПОДАТКІВ ТА ЄСВ АДВОКАТАМИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

ЯКІВ ВОРОНІН

Адвокат, доктор юридичних наук,
голова Комітету з питань митного
та податкового права НААУ

Адвокатська діяльність – незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту (п.2 ч.1 ст.1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

1. Оподаткування самозайнятих осіб

Адвокат, який здійснює адвокатську діяльність індивідуально, є самозайнятою особою (ч.1 ст.13 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

Самозайнята особа – платник податку, який є фізичною особою – підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником в межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності (пункт 14.1.226. частини 14.1. статті 14 Податкового кодексу України).

Облік самозайнятих осіб здійснюється шляхом внесення до Державного реєстру фізичних осіб – платників податків (далі – Державний реєстр) записів про державну реєстрацію або припинення підприємницької діяльності, незалежної професійної діяльності, перереєстрацію, постановку на облік, зняття з обліку, внесення змін стосовно самозайнятої особи, а також вчинення інших дій, які передбачені Порядком обліку платників податків, зборів (частина 65.2. статті 65 Податкового кодексу України).

Для взяття на облік фізичної особи, яка має намір провадити незалежну професійну діяльність, така особа повинна подати заяву та документи особисто (надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) або через уповноважену особу до контролюючого органу за місцем постійного проживання (частина 65.3. статті 65 Податкового кодексу України).

Фізичній особі, яка провадить незалежну професійну діяльність, довідка про взяття на облік платника податків видається контролюючим органом із зазначенням строку, якщо такий строк вказаний у свідоцтві про реєстрацію чи іншому документі (дозволі, сертифікаті тощо), що підтверджує право фізичної особи на провадження незалежної професійної діяльності (частина 65.7. статті 65 Податкового кодексу України).

Фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність, зобов'язані вести облік доходів і витрат від такої діяльності. Облік доходів і витрат може вестися в паперовому та/або електронному вигляді, у тому числі через електронний кабінет (частина 178.6. статті 178 Податкового кодексу України).

Доходи громадян, отримані протягом календарного року від провадження незалежної професійної діяльності, оподатковуються за ставкою, визначеною п. 167.1ст. 167 ПКУ. Оподатковуваним доходом вважається сукупний чистий дохід, тобто різниця між доходом і документально підтвердженими витратами, необхідними для провадження певного виду незалежної професійної діяльності.

Відповідно до Закону України від 15.03.2022 року № 2120-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» внесені зміни до ПК України, зокрема, підрозділ 1 розділу XX «Перехідні положення» ПК України доповнено новим пунктом 22, встановлено, що за результатами податкових (звітних) періодів за 2022 рік у складі витрат від провадження певного виду незалежної професійної діяльності, а також у складі витрат фізичної особи – підприємця від провадження господарської діяльності, крім осіб, які обрали спрощену систему оподаткування, можуть враховуватися документально підтверджені витрати у вигляді вартості майна, в тому числі грошові кошти, що добровільно перераховані (надані, передані) Збройним Силам України, Національній гвардії України, Службі безпеки України, Службі зовнішньої розвідки України, Державній прикордонній службі України, Міністерству внутрішніх справ України, Управлінню державної охорони України, Державній службі спеціального зв'язку та захисту інформації України, добровольчим формуванням територіальних громад, іншим утвореним відповідно до законів України військовим формуванням, їх з'єднанням, військовим частинам, підрозділам, установам або організаціям, що утримуються за рахунок коштів державного бюджету, для потреб забезпечення оборони держави, а також на користь центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, сил цивільного захисту та/або закладам охорони здоров'я державної, комунальної власності, та/або структурним підрозділам з питань охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій,

та/або грошові кошти, перераховані на спеціальні рахунки, відкриті Національним банком України для збору коштів.

Фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність, а також іноземці та особи без громадянства, які стали на облік контролюючих органах як самозайняті особи та є резидентами, подають [податкову декларацію](#) за результатами звітного року відповідно до цього розділу у строки, передбачені для платників податку на доходи фізичних осіб, в якій поряд з доходами від провадження незалежної професійної діяльності мають зазначити інші доходи з джерел їх походження з України та іноземні доходи.

Однак Законом України № 2118-IX від 03.03.2022 року «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану» внесено зміни до підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПК України та доповнено пунктом 69, який передбачає, що у випадку відсутності у платника податків можливості своєчасно виконати свій податковий обов'язок, зокрема щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, подання звітності, у тому числі звітності, передбаченої пунктом 46.2 статті 46 цього Кодексу, реєстрації у відповідних реєстрах податкових або акцизних накладних, розрахунків коригування, подання електронних документів, що містять дані про фактичні залишки пального та обсяг обігу пального або спирту етилового тощо, платники податків звільняються від передбаченої цим Кодексом відповідальності з обов'язковим виконанням таких обов'язків протягом трьох місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні.

Звертаємо увагу, що звільнення від відповідальності відбувається лише у випадку якщо платником податку буде доведено реально відсутність можливості виконати свій податковий обов'язок.

Також, відповідно до пункту 25 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПК України, самозайняті особи (фізичні особи – підприємці, особи, які провадять незалежну професійну діяльність), які мали або не мали найманих працівників, призвані на військову службу під час мобілізації або залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, під час особливого періоду, визначеного [Законом України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію"](#), на весь період їх військової служби звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податку на доходи фізичних осіб відповідно до [розділу IV](#) цього Кодексу, а також звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з єдиного податку відповідно до [глави 1 розділу XIV](#) ПК України.

Підставою для такого звільнення є заява самозайнятої особи та копія військового квитка або копія іншого документа, виданого відповідним державним органом, із зазначенням даних про призов такої особи на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, які подаються до органу доходів і зборів за місцем податкової реєстрації самозайнятої особи протягом 10 днів після її демобілізації. Якщо демобілізована самозайнята особа перебуває на лікуванні (реабілітації) у зв'язку з виконанням обов'язків під час мобілізації, на особливий період,

заява і копія військового квитка або копія іншого документа, виданого відповідним державним органом, подаються протягом 10 днів після закінчення її лікування (реабілітації).

Якщо самозайнята особа, призвана на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, має найманих працівників і на строк своєї військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, уповноважує іншу особу на виплату найманим працівникам заробітної плати та/або інших доходів, то обов'язок з нарахування та утримання податку на доходи фізичних осіб з таких виплат на строк військової служби самозайнятої особи несе ця уповноважена особа.

Податок на доходи фізичних осіб, що був нарахований та утриманий уповноваженою особою з таких виплат фізичним особам, сплачується до бюджету демобілізованою самозайнятою особою протягом 180 календарних днів з першого дня її демобілізації без нарахування штрафних і фінансових санкцій. При цьому демобілізована самозайнята особа у заяві, передбаченій у цьому пункті, зазначає дані про суми нарахованого та утриманого уповноваженою особою податку з найманих працівників протягом строку військової служби самозайнятої особи.

Податкова звітність про суми податку, нарахованого та утриманого протягом строку військової служби самозайнятої особи уповноваженою особою з найманих працівників та інших фізичних осіб, подається демобілізованою самозайнятою особою у порядку та строки, встановлені цим Кодексом, без нарахування штрафних і фінансових санкцій, передбачених ПК України.

2. Сплата адвокатами ЄСВ

Відповідно до Закону України від 15.03.2022 року №2120-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» внесені зміни до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», зокрема, «Прикінцеві та перехідні положення» доповнено новим п. 919, яким передбачено, що тимчасово, з 1 березня 2022 року до припинення або скасування воєнного стану в Україні та протягом дванадцяти місяців після припинення або скасування воєнного стану, самозайняті особи мають право не нараховувати,

не обчислювати та не сплачувати єдиний внесок за себе.

При цьому такими особами розрахунок єдиного внеску у складі податкової декларації не заповнюється за період, в якому відповідно до абзацу першого цього пункту єдиний внесок не нараховувався, не обчислювався та не сплачувався.

Окрім того, Законом України №2120-ІХ додано пункт 921, яким передбачено, що на період дії правового режиму воєнного стану і протягом трьох місяців після його припинення чи скасування не нараховуються штрафні санкції та пеня за порушення у сфері сплати ЄСВ.

3. Нова ставка 2% єдиного податку

Якщо адвокат здійснює свою адвокатську діяльність в організаційно-правових формах адвокатського бюро чи адвокатського об'єднання, Закон України №2120-ІХ надає змогу стати платником єдиного податку третьої групи з використанням особливостей оподаткування під час воєнного стану.

Відсоткова ставка єдиного податку для платників єдиного податку третьої групи, які використовують особливості оподаткування, встановлюється у розмірі 2% доход.

Податковим (звітним) періодом для платників єдиного податку третьої групи, які використовують особливості оподаткування є календарний місяць.

Для обрання або переходу на спрощену систему оподаткування платником з особливостями, суб'єкт господарювання подає до контролюючого органу заяву. При цьому до заяви не додається розрахунок доходу за попередній календарний рік.

Про особливості переходу на спрощену систему оподаткування зі сплатою 2% доходу можна почитати у 73 відповідях Державної податкової служби України на 73 актуальних питання за посиланням – <https://tax.gov.ua/media-tsent/novini/578879.html>

Актуальна інформація про оподаткування адвокатської діяльності на сайті НААУ за посиланням – <https://unba.org.ua/tax-advocacy>

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ
АДВОКАТІВ УКРАЇНИ